

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دوره مختصر

منطق صوری

تألیف

دکتر محمد خوانساری

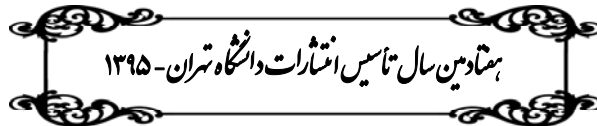

شماره مسلسل ۹۰۰۹

شماره انتشار ۱۷۳۳

انتشارات دانشگاه تهران

سرشناسه	: خوانساری، محمد، ۱۳۰۰-
عنوان و نام پدیدآور	: دوره مختصر منطق صوری / تألیف محمد خوانساری.
وضعیت ویراست	: [ویراست؟].
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه تهران، مؤسسه انتشارات و چاپ ۱۳۷۳.
مشخصات ظاهری	: ۲۲۴ ص: مصور، نمودار.
فروست	: انتشارات دانشگاه تهران؛ ۱۷۳۳.
شابک	: 978-964-03-4012-7
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیپا.
یادداشت	: پشت جلد به فرانسه: Mohammad Khansari: Resume de Logique Formelle.
یادداشت	: این کتاب برگزیده‌ای از دو جلد کتاب «منطق صوری» از همین نویسنده است.
یادداشت	: چاپ بیست و پنجم.
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: منطق.
شناسه افزوده	: دانشگاه تهران. مؤسسه انتشارات
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۵ خ ۹ / ۵۰ BC
رده‌بندی دیویی	: ۱۶۰
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۲۳۸/۷۶-۷۳ م

این کتاب مشمول قانون حمایت از حقوق مؤلفان و مصنفان است. تکثیر کتاب به هر روش اعم از فتوکپی، ریسوگرافی، تهیه فایل‌های pdf، لوح فشرده، بازنویسی در وبلاگ‌ها، سایت‌ها، مجله‌ها و کتاب، بدون اجازه کتبی ناشر مجاز نیست و موجب پیگرد قانونی می‌شود و تمامی حقوق برای ناشر محفوظ است.

ISBN:978-964-03-4012-7

9 789640 340127

عنوان: دوره مختصر منطق صوری
تألیف: دکتر محمد خوانساری
نوبت چاپ: بیست و پنجم
تاریخ انتشار: ۱۳۹۵
شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه
ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران
چاپ و صحافی: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

بها: ۱۱۰۰۰۰ ریال

خیابان کارگر شمالی - خیابان شهید فرش مقدم - مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران

پست الکترونیک: press @ ut. ac. ir - تارنما: http://press.ut.ac.ir

پخش و فروش: تلفکس ۸۸۳۳۸۷۱۲

بنام آنکه جان را فکرت آموخت

مقدمه

از وقتی که منطق یونان بزبان عرب ترجمه شد، اعجاب بزرگان و دانشمندان اسلام را برانگیخت و توجه و قبولی تام یافت، و در نزد حکما و متکلمین مقامی مخصوص احراز کرد. منطق را تنها وسیله باز شناختن حق از باطل می دانستند و کتابهای منطق را با شور و شوقی تمام گرد می آوردند و در نزد استاد می خواندند و در آن موشکافی می کردند و مدتی از عمر گرانها و جوهر جان و دماغ خود را بر آن مصروف می داشتند.

کم کم کتابهای متعدد بفارسی و عربی و حواشی و شروح گوناگون در این زمینه برشته تحریر درآمد. اما اکثر این کتابها و حتی شروح و حواشی، خالی از تعقید و پیچیدگی نیست. مؤلفین در صنعت ایجاز اللفظ و اشباع المعنی مبالغه ای تام داشته اند و می خواسته اند برای شرح نویسان و حاشیه پردازان مجال وسیع بگذارند. و اثرشان بصورت « قال، اقول » در آید.

معروف است که مولی سعد تفتازانی درباره اثر خود « تهذیب المنطق و الکلام » گفته است: « هر کس بتواند کلماتی از این کتاب بدون اخلال بمعنی حذف کند، یعنی بتواند جمله ها را مختصر تر کند، من بهر کلمه دیناری طلا باو خواهم داد. » و برآستی هم در این کتاب، مانند بسیاری از کتب دیگر حد اکثر معنی در حد اقل لفظ گنجانده شده است، مثلا در بیان اقسام دلالت، آیا مختصر تر از این عبارت می توان عبارتی یافت که: « دلالة اللفظ علی تمام ما وضع له مطابقة، و علی جزئه تضمن، و علی الخارج الالتزام. » یعنی دلالت لفظ بر تمام معنی موضوع له

دلالت مطابقه است، و دلالت آن بر جزء موضوع له دلالت تضمن، و دلالت آن بر امر خارج از موضوع له التزام.

شراح نیز بجای اینکه مطالب مجمل را مفصل، و جمله های مبهم را روشن کنند، غالباً بطرح مطالب غیر لازم پرداخته اند و گاه بردشواری اصل افزوده اند. همچنین در اکثر کتب منطق و شروح و حواشی در هر مورد یک مثال بیشتر نیامده و همان یک مثال در اکثر کتب مکرر شده است. در صورتی که اگر مثالها متعدد و متنوع باشد، فهم مطلب بمراتب آسان تر خواهد شد. زیرا هر چه آدمی مصادیق متعدد چیزی را بیشتر ملاحظه کند، مفهوم برایش روشن تر خواهد بود، و بهر نسبت که بموارد اعمال قانون توجه کند، بهتر به قانون کلی پی خواهد برد. بهمین جهت در بسیاری از کتب جدید اساساً مطالب را با مثال آغاز می کنند و پس از ذکر چند مثال بتدریج خواننده را متوجه قاعده کلی می سازند. یعنی قانون یا تعریف را بروش استقراء و از ملاحظه جزئیات استخراج می کنند. و بخوبی معلوم است که این روش از لحاظ روانشناسی و تسهیل مطالب بر مبتدی تا چه حد پسندیده است.

نتیجه این طرز نگارش در کتب فلسفی و منطقی قدیم این شده که خواننده هر قدر هم با هوش و فطین و سریع الانتقال باشد، از بیشتر آن کتب چیزی سردر نمی آورد و ناچار باید دست بدامن اساتید فن شود. اساتیدی که بنوبه خود آن متون را نزد استادان پیشین خوانده باشند.

نگارنده در کتاب مختصر حاضر سعی وافق در تسهیل مطالب منطقی مبذول داشته و اهمای تام بکار برده است که فهم مطالب بر مبتدیان این فن آسان باشد. اینست که در شرح و بسط مطالب و سادگی عبارات و ایراد مثالهای ساده کوشیده است. و در هر مورد علاوه بر ذکر مثال معروف متداول، با ایراد مثالهای دیگری از خود بایضاح مطلب کمک کرده است. تا آنجا که شاید بعضی مطالب کتاب

در نزد استادان فن از قبیل توضیح و اوضحات بنظر آید و نوعی اطناب تلقی شود .
 در صورتی که باید ذهن مبتدی را در نظر آورد و مطالب را نسبت بآن سنجید .
 بهر حال نظر نگارنده این بوده است که این مجموعه برای طالبان منطق و
 فلسفه اسلامی ابزار کاری باشد، و بعضی مشکلات و مطالب مجمل و مبهم کتب
 منطق را بر مبتدیان معلوم دارد، و آنان را با اصول کلی این علم و اصطلاحات آن
 آشنا سازد .

این کتاب - به عنوان متن درسی دانشگاهی - برگزیده‌ای است از دو جلد کتاب
 «منطق صوری» که در همین سلسله از انتشارات دانشگاه تهران به چاپ رسیده است .
 جویندگانی که ذهن کنجکاوشان به این مختصر قانع نباشد ، می‌توانند همین مباحث
 و بسیاری از مباحث دیگر را با شرح و اشباع در آن دو جلد مورد مطالعه قرار دهند .
 در انتظار یادآورهای صاحب نظران .

محمدخوانساری